

ПЕРЕВІРКА ПРОКУРОРОМ ДОДЕРЖАННЯ ЗАКОНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ПОКАРАННЯ У ВИГЛЯДІ СЛУЖБОВИХ ОБМЕЖЕНЬ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Актуальність обраної теми зумовлена інтересом, який зростає у середовищі науковців та практиків до проблем прокурорського нагляду за додержанням законів при виконанні кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі. Одним з таких покарань є службове обмеження для військовослужбовців, питанням прокурорського нагляду за додержанням законів при виконанні якого в науковій юридичній літературі приділяється недостатня увага. Вказану прогалину покликане заповнити дане наукове дослідження.

При підготовці до перевірки додержання законів при виконанні цього виду кримінального покарання прокурор повинен враховувати, що службове обмеження для військовослужбовців має комбінований характер, оскільки: а) воно проявляється у примусових заходах майнового характеру: в дохід держави відраховується від 10 до 20 % із суми грошового забезпечення засудженого; б) на засудженого вчиняється моральний вплив – він не може бути підвищений за посадою, у військовому званні, строк покарання не зараховується йому у строк вислуги років для присвоєння чергового військового звання. Це покарання може призначатися судовою як у випадках, коли воно вказане в санкції норми Особливої частини КК, яка передбачає відповідальність за вчинений злочин, так і у випадках, коли суд, враховуючи обставини справи та особу засудженого, дійде до висновку про можливість застосування до нього цього покарання замість обмеження волі чи позбавлення волі на строк не більше двох років (ч. 1 ст. 58 КК України) та в інших випадках.

Прокурор повинен встановити, чи до належного суб'єкта застосоване дане покарання. За своєю суттю покарання у виді службових обмежень дуже схоже на покарання у виді виправних робіт, але насправді воно є спеціальним, оскільки застосовується тільки до військовослужбовців і відбувається засудженим за місцем його військової служби. Крім того, відповідно до ст. 58 КК України, покарання у виді службових обмежень не може призначатися військовослужбовцям строкової служби.

При перевірці цього питання прокурор має виходити з того,

що до числа військовослужбовців, які підлягають покаранню у виді службових обмежень, належать: військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, а також інших військових формувань, створених відповідно до законів України.

Під час перевірки додержання порядку і умов виконання цього покарання прокурор керується ст. 47 КВК. Перш за все, він повинен з'ясувати, чи додержано вимог закону щодо звернення вироку до виконання. Відповідно до ст. 47 КВК, суд, який постановив вирок про службове обмеження для військовослужбовця, після набрання ним законної сили направляє копію вироку командирі військової частини, де проходить службу засуджений військовослужбовець. Після одержання копії вироку командир військової частини видає відповідний наказ, у якому зазначається розмір відрахувань в доход держави з грошового утримання засудженого військовослужбовця, строк, протягом якого він не може бути підвищений за посадою, у військовому званні, а також який строк не зараховується йому в строк вислуги років для присвоєння чергового військового звання. Наказ оголошується по військовій частині і доводиться до відома засудженого військовослужбовця. Про прийняття вироку до виконання командир військової частини протягом трьох днів сповіщає суд, який постановив вирок.

Як слушно вказується у науковій юридичній літературі, такий порядок реалізації вимог закону говорить про те, що командир військової частини чи іншого органу несе персональну відповідальність за видання зазначеного наказу і його чітке виконання. Отже, саме діяльність командира військової частини має знаходитися у сфері першочергової уваги прокурора.

Крім того, перевіряє і додержання закону на кінцевому етапі виконання цього покарання. Так, за три дні до закінчення встановленого вироком суду строку службового обмеження для військовослужбовця командир військової частини видає наказ про припинення його виконання із зазначенням дати припинення (ч. 4 ст. 47 КВК). Прокуророві треба враховувати, що відбуття призначеного строку покарання є не єдиною підставою для звільнення військовослужбовця. Дострокове припинення виконання покарання можливо при застосуванні: умовно-дострокового звільнення, звільнення через хворобу; у зв'язку із актом амністії; у зв'язку із помилуванням. Оскільки згідно з ч. 5 ст. 153 дострокове звільнення від відбування покарання проводиться у день надходження відповідних документів, а якщо документи одержані

після закінчення робочого дня, — у першій половині наступного дня, прокурор повинен проконтролювати, щоб у ці ж строки був виданий наказ командира військової частини про припинення виконання покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців.

Прокурорській перевірці підлягає також додержання прав засуджених до цього виду покарання. Зокрема, прокурор повинен встановити, чи всі засуджені, які відбувають покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців і визнані військово-лікарською комісією непридатними за станом здоров'я до військової служби із зняттям з військового обліку або непридатними до військової служби у мирний час, були звільнені судом від покарання. Документальною підставою такого звільнення виступає подання командира військової частини і висновок військово-лікарської комісії, тож виконання відповідними посадовими особами своїх обов'язків з цього питання підлягає з'ясуванню під час перевірки.

Також перевірці підлягає додержання строків цього покарання, які законом встановлені від 6 місяців до 2 років.

Протягом цих строків засуджені підлягають обмеженням, що стосуються порядку проходження служби військовослужбовцями (просування по службі, отримання чергового військового звання, вислуга років, грошове утримання). Тому при перевірці законності заходів обмеження прокурор повинен керуватися низкою підзаконних актів: Указом Президента України "Про положення про проходження військової служби відповідними категоріями військовослужбовців" № 1053/2001 від 7 листопада 2001 р. із наступними змінами і доповненнями, яким введено в дію Положення про проходження військової служби особами офіцерського складу, прапорщиками (мічманами) Збройних Сил України, Положення про проходження строкової військової служби солдатами і матросами, сержантами і старшинами Служби безпеки України, Положення про проходження військової служби (навчання) за контрактом курсантами, вищих військових навчальних закладів Служби безпеки України, Положення про проходження військової служби військовослужбовцями Служби зовнішньої розвідки України і Положення про проходження військової служби за контрактом військовослужбовцями Управління державної охорони України. У частині відрахувань із суми грошового забезпечення військовослужбовця прокурор керується наказом Міністра оборони України № 260 від 11 червня 2008 р. "Про затвердження Інструкції про порядок виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам" відповідно до постанови Кабінету Міністрів № 1294 від 7

листопада 2007 року "Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу".

Через перевірку виконання положень цих актів прокурор з'ясовує наявність чи відсутність порушень закону при перевірці додержання законності при виконанні покарання у вигляді службових обмежень для військовослужбовців.

Проськіна Н.В.,
НУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
здобувач кафедри адміністративного права

КЛАСИФІКАЦІЯ ДОКАЗІВ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відповідно до статті 251 Кодексу України про адміністративні правопорушення доказами в справі про адміністративне правопорушення є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Джерелами доказів можуть бути свідчення різних осіб, висновки експерта, матеріальні носії інформації (речові докази, показання технічних приладів, документи і т.д.), безпосередні спостереження осіб, уповноважених розслідувати адміністративні правопорушення тощо.

Кожен з юридичних доказів відіграє особливу роль у процесі встановлення істини в справі. І для визначення місця того чи іншого доказу в системі правовою наукою розроблена їхня класифікація в залежності від певних ознак, які притаманні тій чи іншій групі, а саме:

1) залежно від відношення до обставин, що підлягають доказуванню, докази поділяються на прямі та непрямі. Прямі докази – це докази, з яких можна зробити достовірний висновок про існування чи відсутність доказуваного факту, тобто прямі докази безпосередньо вказують на обставину, що підлягає доказуванню. Непрямі докази – це докази, з яких можна зробити ймовірний висновок про існування чи відсутність доказуваного факту. Якщо при використанні прямого доказу перевіряється та встановлюється в першу чергу його достовірність, то непрямий доказ визначається насамперед з позиції відношення до справи, взаємозв'язку з іншими доказами та обставинами справи;

2) залежно від обставин, що обтяжують чи пом'якшують